

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้มีผู้เสนอไว้หลายแนวคิดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หน้าที่บางประการถูกกำหนดขึ้นมานานแล้ว และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป หน้าที่บางประการถูกกำหนดขึ้นมาภายหลัง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมและสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนเองได้พยายามเสนอแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆของหนังสือพิมพ์ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด

อย่างไรก็ตามแม้สื่อมวลชนจะมีหน้าที่ต่อสังคมหลายประการ แต่สื่อมวลชนก็มีหน้าที่หลักหรือหน้าที่พื้นฐานที่ยอมรับปฏิบัติกันโดยทั่วไปตามที่ Lasswell นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน และนักวิชาการท่านอื่นได้เสนอไว้ ที่สำคัญได้แก่

1. หน้าที่รายงานข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสังคมที่มีความเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อผู้อ่าน
2. ประสานส่วนต่างๆในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยการทำหน้าที่อธิบาย แปลความหมาย แสดงความคิดเห็นหรือ เสนอแนะแนวทางปฏิบัติต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม หน้าที่ดังกล่าวนี้มักปรากฏอยู่ในรูปแบบของบทความแสดงความคิดเห็น และบทบรรณาธิการ
3. สืบทอดวัฒนธรรมของสังคม จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หมายความว่า การเผยแพร่องค์ความรู้ต่างๆ บรรทัดฐาน ค่านิยมของสังคมไปยังสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม บางครั้งเรียกหน้าที่นี้ว่าหน้าที่ในการให้การศึกษา
4. หน้าที่การให้ความบันเทิง เพื่อผ่อนคลาย และลดความตึงเครียดแก่สมาชิกในสังคม (Wright, 1964: 97)

5. หน้าที่เป็นสื่อกลางในการโฆษณา (DeFleur, 1981: 115)

หน้าที่ทั้ง 5 ประการนี้ ถือว่าเป็นหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์ที่จัดสรรรูปแบบการนำเสนอเป็น 5 แนวทางด้วยกันคือ ส่วนที่เป็นข่าว บทความหรือการแสดงความคิดเห็น สารคดีความรู้ต่างๆ ความบันเทิงหลากหลายรูปแบบ และโฆษณา

หน้าที่หลักดังกล่าวนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์มุสลิมว่า คำตอบที่พบอยู่ในแนวทางนี้หรือไม่ ถ้ามีหนังสือพิมพ์มุสลิมทำหน้าที่พื้นฐานเหล่านี้อย่างไร หมายถึงรายงานข่าวสารเรื่องอะไร แสดงความคิดเห็นเรื่องใด อย่างไร ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมมุสลิมในเรื่องใดบ้าง เสนอความบันเทิงอย่างไรในสังคมที่ใช้ศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การโฆษณาสินค้าเป็นไปในลักษณะใด เนื่องจากศาสนาอิสลามมีข้อห้ามหลายประการ เช่น กิจการอันเกี่ยวกับดอกเบียร์ เครื่องดื่มมีนเมา การเปิดเผยสรีระของสตรี เป็นต้น

แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อย

หนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อยหรือ Minority Press เป็นหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินกิจการโดยชนกลุ่มน้อยในสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารกันเองภายในกลุ่มของตนและส่งผ่านความรู้สึกรู้สึกนึกคิดความต้องการความเชื่อ อุดมการณ์ตลอดจนปัญหาที่ได้รับไปสู่สังคมภายนอก ก่อนที่จะเข้าสู่แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์ชนกลุ่มน้อยต่อไปผู้วิจัยขอเสนอเกี่ยวกับลักษณะของชนกลุ่มน้อยดังต่อไปนี้

ชนกลุ่มน้อยหมายถึงกลุ่มชนที่มีความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ สีผิว ภาษา ศาสนาหรือขนบธรรมเนียมประเพณี แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม (ซัจด์ภัย บุรุษพันธ์, 2515: 3) สภาพการดำรงอยู่มักประสบปัญหาขัดแย้งกับรัฐบาล เนื่องมาจากการไม่ได้รับโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือการศึกษา เทียบเท่าคนส่วนใหญ่ในสังคม หรือการใช้นโยบายที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้ในบางสังคมชนกลุ่มใหญ่มีอคติเรื่องเผ่าพันธ์ต่อชนกลุ่มน้อยถือว่าผู้อยู่นอกกลุ่มด้อยหรือต่ำกว่าตนมักแสดงออกในรูปศัพท์หรือฉายาที่ใช้เรียก

กลุ่มอื่นในทางไม่ดี เช่น คนนิโกรไม่ต้องการให้ถูกเรียกว่าเป็นนิกเกอร์(niggers) เป็นต้น (บรรพต วีระลัย, 2520:99)

สำหรับปฏิกิริยาของชนกลุ่มน้อยที่มีต่อชนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มผู้มีอำนาจ (dominant groups) แสดงออกในรูปแบบต่างๆแล้วแต่กรณี หรือช่วงเวลา(บรรพต วีระลัย, 2520: 103) ได้แก่

1. อ่อนน้อมต่อผู้เป็นนาย
2. ปรับตัวที่ละเล็กทีละน้อย
3. หลบและแยกตัวออก
4. เป็นโรคจิตระแวงการกดขี่
5. เกลียดกลุ่มหรือพรรคพวกของตนเอง
6. ยึดมั่นในวัฒนธรรมของตนยิ่งขึ้น

หากพิจารณาในแง่ข่าวสารหรือการสื่อสารในสังคม ชนกลุ่มน้อยมักประสบปัญหาการเข้าถึงสื่อมวลชนหลักของสังคม กล่าวคือเรื่องราวของชนกลุ่มน้อยมักไม่ปรากฏในสื่อมวลชนที่เป็นกระแสหลักของสังคมเท่าไรนัก ยกเว้นกรณีที่อาจส่งผลกระทบต่อในวงกว้างระดับประเทศ (Kessler, 1984: 14) กล่าวถึงลักษณะการเสนอข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของหนังสือพิมพ์ไว้ 3 ลักษณะได้แก่

1. ไม่เสนอเรื่องชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใดเลย
2. ไม่เสนอในส่วนของความคิด เป้าหมายหรือ อุดมการณ์ของชนกลุ่มน้อย แต่เสนอเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น ขบวนการ การประท้วง ฯลฯ
3. เสนอในเชิงเหยียดหยันดูถูกความคิด มากกว่าจะเป็นการถกเถียงโต้แย้ง หรืออธิบายอย่างมีเหตุผล

โดยทั่วไปแล้วชนกลุ่มน้อยต้องการใช้หนังสือพิมพ์ที่เป็นกระแสหลักทำหน้าที่เป็นปากเสียงสะท้อนปัญหาที่ได้รับ เป็นตัวแทนปกป้องสิทธิประโยชน์ เผยแพร่อุดมการณ์ เป้าหมายการเรียกร้องต่อสู้ของพวกเขาให้สังคมภายนอกได้รับรู้ เกิดความเข้าใจและสนับสนุน ทั้งนี้เพราะ

หนังสือพิมพ์ที่เป็นกระแสหลักสามารถเผยแพร่ไปได้กว้างไกล เข้าถึงผู้อ่านจำนวนมาก และ ประการสำคัญคือ ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล กลุ่มองค์กรต่างๆ มีเงินไม่มากพอที่จะจัดทำสื่อของตนเอง แต่เมื่อหนังสือพิมพ์หลักไม่สามารถตอบสนองในจุดนี้ได้ ชนกลุ่มน้อยจำเป็นต้องมีสื่อเป็นของตนเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางสังคมดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งเพื่อเป็นแหล่งข่าวสารในการติดต่อโยงโยสมชชิกให้ได้รับทราบความเป็นไปในกลุ่ม สร้างความเป็นเอกภาพในหมู่คณะ เป็นเวทีถกเถียงอภิปรายแสดงความคิดเห็น ขอคำปรึกษาแนะนำ ผ่อนคลายจิตใจเมื่อถูกเหยียดหยันจากสังคม ปลุกเร้าจิตใจไม่ให้ย่อท้อต่อปัญหาที่เผชิญ สืบทอดวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มไปยังชนรุ่นหลัง (Kessler, 1984: 155) เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ของชนกลุ่มน้อยจะทำหน้าที่ประการใดบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตาม Cassata and Asante (1979) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ชนกลุ่มน้อยไว้ดังนี้

1. ให้การศึกษาแก่สาธารณะ สื่อมวลชนควรจะแสดงบทบาทในการเสนอข่าวสารที่จำเป็นสำหรับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ
2. เป็นตัวแทนความรู้สึกทางการเมืองของกลุ่มชน สื่อมวลชนควรเสนอประเด็นสำคัญที่มีผลต่อชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ใส่ใจในสถานการณ์และเพิ่มพูนความคิดของประชาชน
3. ปกป้อง พิทักษ์รักษาเสรีภาพของชุมชน สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบจะต้องพิทักษ์เสรีภาพของประชาชนในลักษณะส่วนบุคคลและส่วนรวม สิทธิของประชาชนไม่ควรถูกล่วงล้ำ โดยที่สื่อมวลชนไม่ได้ส่งสัญญาณเตือน
4. ให้ความบันเทิง สื่อมวลชนควรเสนอเนื้อหาความบันเทิงที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของชุมชน

สำหรับลักษณะการดำเนินกิจการของหนังสือพิมพ์ชนกลุ่มน้อยนั้นมักประสบปัญหาเรื่อง ความอยู่รอด ซึ่งสืบเนื่องมาจากปัจจัยต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการทำหนังสือพิมพ์เป็นไปเพื่ออุดมการณ์ ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า มิใช่เพื่อเป้าหมายทางการค้า (Kessler, 1984: 156)
2. ปัญหาเรื่องเงินทุน (Kessler, 1984: 156-158)

- แหล่งเงินทุน สมาชิกของชนกลุ่มน้อยส่วนใหญ่มิได้เป็นผู้มั่งคั่งทางเศรษฐกิจการสนับสนุนจากกลุ่ม องค์กรต่างๆไม่สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่อง หรือหากสนับสนุนได้ก็ในวงเงินจำนวนน้อย

- การแสวงหารายได้ จากยอดจำหน่ายทั้งขายปลีก และสมัครสมาชิก ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะผู้อ่านจำกัดอยู่เพียงชนกลุ่มน้อย และเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีเงินมากพอที่จะซื้อหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนทัศนะของพวกเขาเอง

- ขายรายได้จากการโฆษณา สินค้าและบริการไม่ต้องการลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์ชนกลุ่มน้อย เนื่องจากเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านได้ไม่มากนัก ตลอดจนกลุ่มผู้อ่านไม่สามารถซื้อสินค้าและบริการที่เสนอขายได้

3. ขาดการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายเพื่อการรับรู้และจัดจำหน่ายกับผู้อ่านทั่วไป ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาเงินทุน (Kessler, 1984: 158)

จากสภาพปัญหาเรื่องเงินทุนซึ่งเป็นปัญหาหลักของหนังสือพิมพ์ชนกลุ่มน้อยโดยทั่วไป (Kessler, 1984: 156) ทำให้ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ต้องแก้ปัญหาด้วยการพยายามลดค่าใช้จ่ายเท่าที่จะทำได้ ยืมเงินจากผู้อื่นใช้อุปกรณ์การพิมพ์ที่มีอยู่รับงานจากภายนอกหรือนักหนังสือพิมพ์หารายได้จากงานอื่นเสริม

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อยมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างหนังสือพิมพ์ของชาวผิวดำในสังคมนอเมริกามาเสนอพอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้

คนผิวดำเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในสหรัฐอเมริกาคือประมาณ 11%(พ.ศ. 2520) ของประชากรรวมในสหรัฐอเมริกา (บรรพตวีระสัย, 2520: 100) ต้องประสบปัญหาในสังคมหลายประการ อาทิ การตกเป็นทาสแรงงานของคนผิวดำ การถูกกีดกันไม่ให้ได้รับการศึกษาในสถาบันหรือในระบบ ปัญหาความยากจน การถูกสร้างภาพในแง่ลบ ให้เป็นอาชญากร ตัวตลก คนบ้านนอก ฯลฯ ในหนังสือพิมพ์ของคนขาว นอกจากนั้นคนดำในอเมริกายังถูกกีดกันจากหนังสือพิมพ์ของคนขาวไม่ให้ใช้ชื่อของตนเป็นเวทีในการเรียกร้องความเสมอภาค แม้ว่าคนดำจะยอมจ่ายเงินเป็นค่าโฆษณา เพื่อให้บทความต่อต้านการมีทาสของพวกเขาได้รับการตีพิมพ์ใน

หนังสือพิมพ์ชื่อ The Sun ก็ตาม พวกเขายังคงถูกปฏิเสธด้วยคำตอบที่ว่า " The Sun shines for all white men, and not for colored men" (Kessler, 1984: 22)

เนื่องด้วยสภาพความบีบคั้นดังกล่าว หนังสือพิมพ์ฉบับแรกของพวกเขานำโดยผู้นำที่มีการศึกษา 2 คนคือ Samuel Cornish และ John Russwurm จึงเกิดขึ้นภายใต้ชื่อ Freedom Journal (1827) เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องให้มีการปลดปล่อยทาส ซึ่งเป็นเป้าหมายการต่อสู้ของคนดำในเวลานั้น พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึก และเน้นย้ำการยึดมั่นในเอกลักษณ์ของตนให้เกิดขึ้นในหมู่สมาชิกทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา(Wilson, 1985: 180)

สำหรับหนังสือพิมพ์ที่ตามมาภายหลังก็เกิดขึ้นโดยมีบทบาทในแนวทางเดียวกันคือ ต่อสู้เรียกร้องสิทธิความเป็นพลเมืองเทียบเท่าคนผิวขาว ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปกป้องตนเอง และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการดูหมิ่นเรื่องสีผิว และสร้างภาพในแง่ลบจากหนังสือพิมพ์ เป็นแหล่งการศึกษาออกระบบแก่สมาชิกในกลุ่ม ชักจูงชี้แนะวิธีการปฏิบัติตัวในสังคม กระตุ้นเตือนให้ตระหนักถึงศักยภาพความเป็นไปได้ในทางการเมืองของพวกเขา รวมทั้งเป็นแหล่งข่าวสารแก่คนดำในเรื่องที่พวกเขาสนใจและเกี่ยวข้องด้วย (Kessler, 1984: 25) สำหรับเนื้อหาที่น่าสนใจประกอบด้วย*

1. ชาวได้แก่ชาวในประเทศ ชาวต่างประเทศ ชาวท้องถิ่น ชาวที่คัดมาจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น รวมทั้งข่าวกิจกรรมประจำวัน เช่น การเกิด การตาย การแต่งงาน ธุรกิจต่างๆ
2. บทบรรณาธิการ
3. สารคดี
4. วัฒนธรรม บทกวี เรื่องสั้น เพื่อให้คนผิวดำมีเวทีในการระบายความรู้สึก
5. กิจกรรมความเคลื่อนไหวขององค์กรทางสังคม ศาสนา และกิจกรรมต่างๆที่อยู่ในความสนใจ
6. วิธีการแก้ไขปัญหาสังคม

* ประเภทเนื้อหาเหล่านี้ประมวลจาก Cassata and Asante(1979), Kessler(1984) และ Wilson(1985)

7. สนับสนุนผู้รับเลือกตั้งทางการเมือง
8. เรื่องเศร้าสลดทุกขเวทนา ความบีบคั้นที่คนดำได้รับ
9. เรื่องของคนดำที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เช่น อาจารย์นักวิชาการนักกฎหมาย นักวิทยาศาสตร์ เพื่อให้พวกเขาเกิดความภาคภูมิใจในกลุ่มของตน

การประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ของชาวผิวดำ ต้องประสบปัญหาภาวะทางการเงิน เนื่องจากตั้งขึ้นมาเพื่อเป้าหมายทางอุดมการณ์มิใช่เพื่อธุรกิจ และมีจำนวนจำหน่ายไม่สูงนัก เนื่องจากคนดำที่อ่านออกเขียนได้มีจำนวนไม่มาก นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ของพวกเขาไม่ได้รับการสนับสนุนลงโฆษณาจากสินค้าและบริการซึ่งส่วนใหญ่มีคนผิวขาวเป็นเจ้าของ ในขณะที่คนดำได้ใช้จ่ายเงินส่วนหนึ่งไปกับสินค้าและบริการเหล่านั้นด้วย (Cassata and Asante, 1979 : 197)

ด้วยเหตุนี้ผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์จึงต้องหารายได้จากส่วนอื่นมาจุนเจือกิจการของตนเป็นการเพิ่มเติมเช่น เงินสนับสนุนจากโบสถ์ (Kessler, 1984: 30) จากบรรณาธิการและคนผิวขาวที่เห็นด้วยกับการเลิกทาสหรือเห็นใจในชะตากรรมของพวกเขา การสมัครสมาชิกจากบุคคลที่ต้องการสนับสนุน และการทำรายได้พิเศษจากงานอื่น (Kessler, 1984: 30-31) ซึ่งความไม่มั่นคงในเรื่องการเงินส่งผลให้หนังสือพิมพ์หลายฉบับต้องปิดตัวเอง หรือดำเนินไปอย่างไม่ต่อเนื่อง

ในระยะเวลา 50 กว่าปีหนังสือพิมพ์ของชนผิวดำจะออกมาในลักษณะรายสัปดาห์หรือรายคาบไม่สามารถออกหนังสือพิมพ์รายวันได้ เนื่องจากต้องใช้ทุนสูง และเสี่ยงต่อการขาดทุนจนกระทั่งปี 1882 หนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกได้เกิดขึ้นมีชื่อว่า Daily Gazette ซึ่งมียอดจำหน่ายกว้างไกลครอบคลุมถึงคนผิวขาว แต่หลังจากนั้น 6 เดือนก็ต้องปิดกิจการเพราะองค์กรถูกไฟไหม้ จากนั้นได้มีหนังสือพิมพ์รายวันฉบับอื่นๆตามมา แต่ก็ประสบปัญหาการเงิน ต้องเปลี่ยนสภาพเป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ไปในที่สุด (Kessler, 1984: 37)

อย่างไรก็ตามในต้นศตวรรษที่ 20 ชาวผิวดำส่วนใหญ่เลื่อนฐานะเป็นชนชั้นกลางในสังคม ทำให้เจ้าของสินค้าและบริการสนใจเสนอขายสินค้าในหนังสือพิมพ์ของพวกเขา ซึ่งส่งผลให้หนังสือพิมพ์รายวันเกิดขึ้นอย่างมั่นคง และมีการแข่งขันกันตามมา

แม้ว่าหนังสือพิมพ์เพื่อชนเผ่าจะพัฒนาไปอย่างกว้างขวาง และมีแนวโน้มไปในทาง แสงสว่างท่ามกลางความมืดจนละลายหน้าที่บางประการไปในบางช่วงเวลาเพื่อแลกกับรายได้จากค่า โฆษณาที่จะมาสนับสนุนความอยู่รอดของกิจการแต่หนังสือพิมพ์ก็ยังคงเป็นปากเสียง และแหล่ง ข้อมูลสำหรับชาวเผ่าเช่นเดิม (Wilson, 1985: 193)

หนังสือพิมพ์มุสลิม

หนังสือพิมพ์มุสลิม คือหนังสือพิมพ์ที่จัดทำขึ้นโดยชาวมุสลิม ดำเนินกิจการภายใต้ การปกครองของแต่ละประเทศ (Abdullah, 1988: 23) ดังนั้นรูปแบบของหนังสือพิมพ์บทบาท หน้าที่สิทธิเสรีภาพหรือความสัมพันธ์กับรัฐบาลจะเป็นไปตามครรลองของทฤษฎีปทัสถาน (Normative Theory) ที่กำหนดหลักการและบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ตามปรัชญาทางการ เมือง และเศรษฐกิจที่หนังสือพิมพ์นั้นดำเนินการอยู่

หนังสือพิมพ์มุสลิมดำเนินกิจการอยู่ทั้งภายในกลุ่มประเทศมุสลิม และที่ไม่ใช่ประเทศ มุสลิม ลักษณะของหนังสือพิมพ์มุสลิมในกลุ่มประเทศมุสลิม จัดเป็นหนังสือพิมพ์ระดับประเทศ หรือเป็นหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระแสหลักของสังคม ดังนั้นเนื้อหาของหนังสือพิมพ์จะครอบคลุมทั้ง ข่าวดังสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ต่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อประเทศของตนเป็นส่วนใหญ่ เช่น เดียวกับหนังสือพิมพ์ระดับประเทศทั่วไป นอกจากนี้ก็มีเนื้อหาด้านศาสนาอยู่บ้างแต่เป็นส่วน น้อย ทั้งนี้เพราะมีหนังสือที่สนองตอบด้านความศรัทธาอยู่อย่างหลากหลายแล้ว สำหรับในส่วน ของบทบาทหน้าที่ที่ตอบสนองต่อสังคม สิทธิเสรีภาพในการแสดงออก การถูกควบคุมจากรัฐบาล นโยบาย ตลอดจนลักษณะความเป็นเจ้าของธุรกิจ ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามปัจจัยแวดล้อม ของสังคมนั้นๆ ตามตัวอย่างที่จะยกมาแต่ละประเด็นดังนี้

บทบาทหน้าที่

- หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศปากีสถานชื่อ The Jasarat มีเนื้อหาเรียกร้อง ความ เป็นประชาธิปไตยในสังคมโดยวิจารณ์กฎอัยการศึกของฝ่ายปกครองจนกระทั่งถูกห้ามตีพิมพ์และ บรรณาธิการถูกจับตัวในสมัยการปกครองของ Ayub ระหว่างปี 1958-1969 (Siddiqi, 1991:28)

- หนังสือพิมพ์ The Weekly Al-Mujtana ของคูเวต มีบทบาทในการเรียกร้องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และความเป็นประชาธิปไตยในประเทศของตน จนกระทั่ง ถูกรัฐบาลสั่งปิดหลายครั้งในเหตุการณ์เมื่อ 15 ปีก่อน (Siddiqi, 1991: 28)

- หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการระดมสรรพกำลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองของฝ่ายปกครอง ได้แก่หนังสือพิมพ์ในกลุ่มประเทศที่นิยมซ้ายจัด หรือนิยมการปฏิวัติ เช่น อัลจีเรีย อียิปต์ อิรัก ลิเบีย เยเมนใต้ ซูดาน ซีเรีย เป็นต้น (Merrill, 1983: 106)

- หนังสือพิมพ์ในอิหร่านภายหลังการปฏิวัติ มีบทบาทในการสร้างชาตินั้นคือการทำสังคมนให้เป็นอิสลาม (Fathi, 1979: 111)

สิทธิเสรีภาพในการแสดงออก

- หนังสือพิมพ์ในประเทศ เลบานอน มอร็อกโก และคูเวต ดำเนินกิจการโดยเอกชน มีเสรีภาพในการแสดงออกอย่างมาก และหนังสือพิมพ์เป็นตัวแทนความคิดเห็นอันหลากหลาย (Merrill, 1983: 106)

- หนังสือพิมพ์ในกลุ่มประเทศที่ปกครองโดยกลุ่มอำนาจจารีมีแต่ดั้งเดิม (Tradition Authorities) เช่นการปกครองแบบกษัตริย์ เจ้าชาย หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ดำเนินไปโดยเอกชน แต่ก็ถูกรัฐบาลเข้าควบคุมโดยทางอ้อมหลากหลายวิธีให้หนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องหรือต้องไม่ขัดแย้งกับรัฐบาล เช่นประเทศบาห์เรน กาตา สหรัฐอาหรับเอมิเรส จอร์แดน ซาอุดีอาระเบีย ตูนิเซีย (Merrill, 1983: 106)

สำหรับหนังสือพิมพ์ในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม หรือประชากรส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิมนั้น หนังสือพิมพ์ดำรงสถานภาพเป็นชนกลุ่มน้อยหรือหนังสือพิมพ์เฉพาะกลุ่ม มีนโยบายหรือเป้าหมายหลักแตกต่างจากหนังสือพิมพ์มุสลิมที่เป็นกระแสหลักของสังคม กล่าวคือ จะเน้นความเป็นเอกภาพ มุ่งสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่ชาวมุสลิม ดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นมุสลิม เผยแพร่ปกป้องสังคมนิยมอิสลาม ตลอดจนการเป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดของชาวมุสลิม ต่อผู้เรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่กลุ่มของตนในฐานะชนกลุ่มน้อยที่ปัญหาของพวกเขามักไม่ได้รับการกล่าวถึง

ในหนังสือพิมพ์ระดับประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศอินเดีย นับตั้งแต่ปี 1910 ซึ่งเป็นยุคที่หนังสือพิมพ์มุสลิมรุ่งเรืองในอินเดียหนังสือพิมพ์มีบทบาทอย่างสูงในการกระตุ้นเร้าให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองเรียกร้องให้ประชาชนเข้าสู่วิถีทางการเมืองระดับชาติ แข่งขันกับพรรคการเมืองของชาวฮินดู (Lent, 1982: 483) เป็นต้น หรือในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 60-70 ชาวมุสลิมไม่มีปัญหาขัดแย้งกับรัฐบาลเช่นชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นอย่างชาวจีน หรือชาวนิโกร หนังสือพิมพ์มุสลิมจึงทำหน้าที่ทางศาสนาเป็นหลัก ในฐานะของเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจ (Siddiqi, 1991: 22) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศมุสลิมจะมีรูปแบบทางการเมือง การปกครองแตกต่างกัน จนส่งผลให้หนังสือพิมพ์ของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน โดยต่างก็มีเป้าหมายเพื่อสนองตอบต่อสังคมของตนในแง่มุมต่างๆก็ตาม แต่กลุ่มประเทศมุสลิมหรือผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามทุกคนจะมีสิ่งยึดเหนี่ยวผูกพันทางจิตใจให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันนั่นคือความศรัทธาในศาสนาอิสลาม ด้วยเหตุนี้หนังสือพิมพ์มุสลิมไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพของหนังสือพิมพ์ระดับชาติหรือหนังสือพิมพ์ชนกลุ่มน้อยจะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโลกอิสลามไว้ส่วนหนึ่งทั้งในประเด็นที่เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อศาสนาอิสลามหรือชาวมุสลิม เช่นกรณีนวนิยายดูหมิ่นศาสนาของ ซัลมาน รัชดี ปัญหาชาวยิวยึดครองดินแดนในปาเลสไตน์ ปัญหาการล้างเผ่าพันธุ์ในบอสเนีย เป็นต้น ตลอดจนข่าวคราวความเคลื่อนไหวขององค์กรมุสลิมต่างๆ ทั้งนี้เป็นไปตามคำสอนของศาสนา มุฮัมมัดที่กล่าวว่ามุสลิมทุกคนเป็นพี่น้องกัน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์มุสลิมในระดับประเทศจะแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งเพื่อเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับศาสนาโดยตรงเช่น ประวัติศาสตร์อิสลาม คำสั่งสอนในศาสนาอิสลาม การถามตอบปัญหาศาสนาหรือบทความแสดงความคิดเห็นต่อกรณีต่างๆที่เกิดขึ้นในมุมมองของอิสลามเพื่อตอบสนองต่อผู้อ่านที่สนใจในศาสนาของตน (จรัญ มะลูลีม, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2537)

การหนังสือพิมพ์ในวิถีทางของอิสลาม

ศาสนาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของอิสลาม แท้จริงแล้วอิสลามครอบคลุมทุกส่วนของชีวิตไม่ว่าจะเป็นการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ครอบครัว การศึกษา มรดก การแต่งกาย ตลอดจนศาสตร์ต่างๆ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารด้วย โดยคัมภีร์กุรอานในศาสนาอิสลามจะ

บ่งบอกวิธีการข้อปฏิบัติ ข้อห้ามในกิจการต่างๆไว้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง อิสลามคือ วิธีทางในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ นักคิด นักวิชาการชาวมุสลิมในประเทศต่างๆ จึงได้พยายามที่จะกำหนดรูปแบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศและการให้ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ตามวิถีทางแห่งอิสลามเช่น การเมือง ปรัชญา ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถาปัตยกรรม วรรณคดี ภูมิศาสตร์ ดนตรี สังคมวิทยา ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏมาแล้วในยุคที่อาณาจักรอิสลาม เคยรุ่งเรืองในอดีต และยุติบทบาทลงเมื่อดินแดนถูกยึดครองโดยนักล่าอาณานิคมจากตะวันตกเมื่อ 2 ศตวรรษที่ผ่านมา

การรื้อฟื้นความรู้แบบอิสลาม หรือการนำหลักการของศาสนาออกปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผล เริ่มต้นอีกครั้งเมื่อทศวรรษ 1970 ซึ่งได้รวมทั้งวิชาการด้านสื่อสารมวลชนด้วย (Hussain, 1986)

ความรู้หรือแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนในวิถีทางอิสลาม เป็นความพยายามของนักวิชาการ นักสื่อสารมวลชนมุสลิมที่ต้องการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานด้านสื่อสารมวลชนของชาวมุสลิมให้อยู่ในแนวทางเดียวกัน คือภายใต้กรอบอิสลาม ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้เป็นเพียงข้อเสนอแนะในสิ่งที่ควรจะเป็น ยังไม่ได้ปรากฏในลักษณะทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับ หรือเห็นสอดคล้องต้องกันเป็นแนวทางเดียวกันในโลกอิสลาม เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงแล้วโลกอิสลามยังมีความแตกต่างกันทางการเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ซึ่งทำให้การสื่อสารมวลชนที่มีอยู่จะเป็นไปตามการลองของแต่ละสังคม (Tehrani, 1988: 191) ส่วนการหนังสือพิมพ์ในประเทศใดจะมีความสอดคล้องหรือมีทิศทางไปในแนวทางของอิสลามหรือไม่เป็นเรื่องที่ต้องศึกษาเฉพาะกรณีไป

จากหลักฐานที่ปรากฏไม่มากนักผู้วิจัยพอจะประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนในวิถีทางของอิสลามเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ได้ในประเด็นต่อไปนี้

1. ปรัชญาของหนังสือพิมพ์ ประเด็นนี้ Abdullah เสนอไว้ในบทความเรื่อง Muslim Media ในวารสารวิชาการของประเทศมาเลเซียชื่อ Al-Nahdah (1988) ว่ารากฐานทางปรัชญาของหนังสือพิมพ์ตะวันตกคือเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร ในขณะที่หนังสือพิมพ์มุสลิมไม่มีรากฐานทางปรัชญาแต่อย่างใดจึงเสนอให้นำอิสลามมาเป็นฐานและพัฒนาหนังสือพิมพ์ในกลุ่มประเทศมุสลิมด้วยการนำหลักธรรมคำสั่งสอน กฎเกณฑ์ต่างๆ ในคัมภีร์กูรอานมาเป็นแนวทาง หรือบรรทัดฐาน

ในการกำหนดนิยามของ "ข่าว" ประเภทเนื้อหาที่จะเสนอ การเข้าถึงแหล่งข่าว รวมทั้งจริยธรรมของหนังสือพิมพ์

2. นิยามของคำว่า "ข่าว" ในปี 1986 Abdullah (อ้างถึงใน Siddiqi, 1991: 20-21) เขียนบทความเรื่อง "Islam and Information: Need, Feasibility and Limitation of an Independent Islamic News Agency" ได้นิยามคำว่า "ข่าว" ตามทัศนะอิสลามว่าหมายถึง ความมีสันติ ความมั่นคง ความต่อเนื่อง มิใช่ความขัดแย้ง การช่วงชิงแข่งขัน ความไม่มีระเบียบ การใส่ร้ายป้ายสี ทำลายชื่อเสียง และวิธีการแสวงหาข่าวต้องเริ่มต้นด้วยความเคารพให้เกียรติ การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมต่อแหล่งข่าว

3. เนื้อหา Abdullah (1988) เสนอว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมไม่จำเป็นต้องสื่อสารเฉพาะเรื่องของสังคมมุสลิมเท่านั้นสามารถเสนอเรื่องราวความเป็นไปในโลกได้ทุกประการ ครอบคลุมที่ไม่ขัดต่อหลักการของอิสลาม

4. บทบาท ในส่วนของบทบาทได้มีผู้เสนอไว้หลายประการ

- ปี 1980 Muqhees-Ud-Din (อ้างถึงใน Siddiqi, 1991: 19) เสนอแนวคิดในการทำหน้าที่หนังสือพิมพ์มุสลิมไว้ว่าไม่ควรพอใจเพียงแค่การเสนอข่าวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วไปหากแต่จะต้องต่อสู้กับความอยุติธรรม และส่งเสริมความถูกต้องชอบธรรมโดยมีบทบัญญัติแห่งคัมภีร์กุรอานเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกกับบทบัญญัติในคัมภีร์ที่ระบุให้มนุษย์มีความยุติธรรมเช่นในคัมภีร์บทที่ 5 โองการที่ 9 ความว่า

โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าจงดำรงตนเป็นสักขีพยานด้วยความยุติธรรม เพื่ออัลลอฮ์เถิด และพวกเจ้าอย่าให้ความโกรธที่มีอยู่กับคนกลุ่มหนึ่งเป็นเหตุให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม พวกเจ้าจงยุติธรรมมันเป็นสิ่งใกล้เคียงต่อความยำเกรงอย่างยิ่งและจงยำเกรงอัลลอฮ์เพราะแท้จริงอัลลอฮ์ ทรงรอบรู้ในการกระทำของพวกเจ้าทั้งหมด

- ปี 1981 ที่ประชุม The First International Conference of Muslim Journalists ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย นักสื่อสารมวลชนประมาณ 250 คน จาก 50

ประเทศ ได้เสนอให้หนังสือพิมพ์มุสลิมทำหน้าที่ปลูกฝังความศรัทธา ในคุณค่าของอิสลามและ ฏอจริยธรรมให้เกิดแก่มุสลิมแต่ละคน (Siddiqi, 1991: 20)

- Seini (1988) เสนอว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมควรทำหน้าที่แจ้งข่าวสารและให้การ ศึกษาผู้อ่านเกี่ยวกับความเป็นไปในโลก ส่งเสริมและพัฒนาความคิดในการจัดการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งเสนอว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมต้องสนับสนุนส่งเสริมความจริงความยุติธรรม ความมีสันติ และ สิทธิมนุษยชนให้ดำรงอยู่ในสังคมรวมทั้งต้องทำหน้าที่ชักนำให้ผู้อ่านโดยเฉพาะผู้นำในแต่ละ สังคมประพฤติในสิ่งที่ดีตั้งบทบัญญัติในคัมภีร์ที่กล่าวว่า “จงเรียกร้องไปสู่แนวทางแห่งองค์ อภิบาลของเจ้าด้วยวิถียุติธรรมและคำตักเตือนที่ดี และจงตอบโต้พวกเขาโดยใช้หลักการที่ดีที่สุด” (บทที่ 16 โองการที่ 125)

- ดร.จรัญ มะลูลีม บรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” และนักวิจัย ประจำสถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอว่า หนังสือพิมพ์มุสลิมควรแสดงบทบาทใน การสะท้อนปัญหาของชาวมุสลิมทั่วโลกเช่นกรณีปัญหาบอสเนียหนังสือพิมพ์มุสลิมควรเสนอข่าว เพื่อกระตุ้นองค์การสหประชาชาติให้หาหนทางแก้ไขปัญหา และทำหน้าที่เผยแพร่สัจธรรมอิสลาม ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สอดแทรกแนวคิดอิสลามในบทความ หรือการนำเสนอแบบอย่างของมุสลิม ในอดีต

- คุณอับบาส โต๊ะอี บรรณาธิการข่าวในประเทศหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” เสนอว่า หนังสือพิมพ์มุสลิม ต้องทำหน้าที่เป็นปากเสียงหรือตัวแทนของชาวมุสลิม และเผยแพร่ศาสนาให้ ผู้อ่านได้รับรู้

- ผ.ศ.เสาวนีย์ จิตต์หมวด นักวิชาการด้านสังคมวิทยา สถาบันราชภัฏ ธนบุรี เสนอว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมควรเสนอเรื่องราวของมุสลิมทั้งในและต่างประเทศ และนำหลักการ ของอิสลามมาเผยแพร่โดยให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับตลาด

5. จรรยาบรรณในหนังสือพิมพ์มุสลิม นักวิชาการและนักหนังสือพิมพ์มุสลิมมีความ เห็นตรงกันในประเด็นจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์มุสลิมที่ควรมีที่มาจากหลักการของศาสนาอิส ลามเป็นสิ่งกำหนดแนวทางการปฏิบัติเช่น การไม่เสนอเนื้อหาหมิ่นเหม่ไร้สาระ อบายมุขต่างๆ ไสย

ศาสตร์การพนัน ไม่เสนอภาพที่เปิดเผยสรีระของสตรีในหนังสือพิมพ์ของมุสลิม ไม่เสนอข่าวใส่ความผู้ใดว่ามีความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัดตัวอย่างบทบัญญัติในคัมภีร์กูรานที่สามารถนำมากำหนดจริยธรรมในหนังสือพิมพ์มุสลิมเช่น

“...และผู้เขียนจงเขียนในหมู่พวกเจ้าด้วยความยุติธรรม...” (บทที่2 โองการที่282)

“...และเมื่อพวกเจ้าตัดสินในระหว่างมนุษย์ด้วยกันก็จงตัดสินด้วยความยุติธรรม...” (บทที่4วรรคที่ 58)

“...อัลลอฮ์ไม่ทรงรักการเปิดเผยถ้อยคำอันเลวร้าย ยกเว้นบุคคลที่ถูกฉ้อฉล...” (บทที่ 4 โองการที่148)

“...จงประกาศเถิดแก่มวลสตรีผู้ศรัทธาทั้งหลายให้พวกนางยับยั้งสายตาของพวกนาง และให้พวกนางรักษาอวัยวะเพศของพวกนางไว้และพวกนางจะต้องไม่เปิดเผยสิ่งประดับของ พวกนาง ยกเว้นส่วนที่เปิดเผยจากมัน (คือบางส่วนของร่างกายที่อนุญาตให้เปิดเผย) และ พวกนางจงดึงผ้าคลุมศีรษะของพวกนางมาปิดถึงหน้าอกของนาง...” (บทที่24โองการที่31)

“...โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลาย หากมีคนพาลได้นำข่าวหนึ่งมาบอกพวกเจ้า พวกเจ้าจงสืบให้ชัดแจ้งเสียก่อนพวกเจ้าอาจจะทำโทษคนกลุ่มหนึ่งโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ได้และเป็นเหตุให้พวกเจ้าต้องกลับกลายมาเป็นผู้เศร้าเสียใจในการกระทำของพวกเจ้าเอง...” (บทที่ 49 โองการที่ 6)

“โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลาย อันที่จริงสุรา และการพนัน และการบุชายันต์ และการเลี้ยงหายเป็นสิ่งชั่วช้า อันมาจากผลงานของมารร้าย ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลมันเถิด เพื่อพวกเจ้าจะได้ประสบความสำเร็จ” (บทที่ 5 โองการที่ 93)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนในวิถีทางอิสลามตามที่มีผู้เสนอไว้ในแต่ละประเด็นแล้วนั้นผู้วิจัยพอจะประมวลเป็นหลักการของหนังสือพิมพ์มุสลิมได้ว่า การดำเนินกิจการของหนังสือพิมพ์มุสลิมต้องมีความสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม ทั้งในแง่ของแหล่งเงินทุน การโฆษณา เนื้อหา วิธีการรายงานข่าว การจัดการ การบริหาร บทบาทหน้าที่ โลกทัศน์ หรือแนวคิดต่อกรณีต่างๆที่เกิดขึ้น ตลอดจนจรรยาบรรณของสื่อมวลชน ซึ่งแนวคิดในเรื่องนี้มีความสัมพันธ์กับการศึกษาเรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย" ในแง่ที่เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าได้มีการเสนอถึงแนวทางในการทำหนังสือพิมพ์มุสลิมไว้ส่วนหนึ่ง แม้ว่าจะยังไม่

สะท้อนให้เห็นว่าได้มีการเสนอถึงแนวทางในการทำหน้าที่สื่อพิมพ์มุสลิมไว้ส่วนหนึ่ง แม้ว่าจะยังไม่มี การตกลงยอมรับให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันระหว่างกลุ่มประเทศมุสลิมด้วยกันก็ตาม และใน ประเด็นนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจและสามารถอธิบายสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาซึ่งหนังสือพิมพ์มุสลิม ในประเทศไทยอาจจะบังเอิญได้ปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับแนวทางนี้อยู่บ้างแล้ว

กรอบในการวิเคราะห์

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชนในแง่มุมต่างๆที่ผู้วิจัยนำมาเสนอไว้ อันได้ แก่ บทบาทของหนังสือพิมพ์ในโลกเสรี บทบาทของหนังสือพิมพ์ในฐานะชนกลุ่มน้อย และบทบาท ของหนังสือพิมพ์ในวิถีทางของอิสลาม ซึ่งล้วนแต่เป็นสถานภาพของหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย นั้น สามารถนำมาประมวลเป็นบทบาทที่คาดว่าจะพบในหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทย ดังต่อ ไปนี้

1. บทบาทในการแจ้งข่าวสาร ได้แก่การทำหน้าที่ในการรายงานข่าว เหตุการณ์และ สภาพการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้อง อยู่ในความสนใจ หรือมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต และสังคมส่วนรวมของชาวมุสลิมในประเทศไทยและสังคม มุสลิมระดับโลก โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการทำ หน้าที่แจ้งข่าวสารในลักษณะของการประกาศ แจ้งความ ปฏิทิน หมายกำหนดการต่างๆ บริการ สาธารณะที่ชาวมุสลิมควรทราบ ตลอดจนประกาศโฆษณาสินค้าและบริการทั้งของชาวมุสลิมและ บุคคลภายนอกที่มุสลิม สามารถอุปโภค บริโภคได้

บทบาทในการแจ้งข่าวสารนี้เป็นการรายงานให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการ แสดงความคิดเห็นหรือใส่ค่านิยมส่วนตัวของผู้สื่อข่าว อีกทั้งจะต้องระวังเรื่องความเสียหายของ บุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยไม่เปิดเผยเรื่องส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของส่วนรวม หรือตัดสิน ว่าผู้หนึ่งผู้ใดมีความผิดจนกว่าจะพิสูจน์ได้อย่างแน่ชัด

2. บทบาทในการแสดงความคิดเห็น ได้แก่การทำหน้าที่ในลักษณะต่อไปนี้

- วิเคราะห์ อธิบาย แปลความหมาย วิพากษ์วิจารณ์ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเบื้องหน้าเบื้องหลังในเหตุการณ์ที่เป็นข่าวเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ และสามารถปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมเช่น บทวิเคราะห์ รายงานพิเศษ ฯลฯ โดยมีหลักการอิสลามเป็นบรรทัดฐานในการแสดง ทศนะ ตัดสินความถูกผิดหรือชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

- แสดงทศนะ หรือจุดยืนของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านทางบทบรรณาธิการ โดยมีหลักการอิสลามเป็นกรอบกำหนดความคิด

- เป็นเวทีแลกเปลี่ยนหรือแสดงความคิดเห็นของสาธารณชน

3. บทบาทในการปกป้องหลักการอิสลามและผลประโยชน์ของมุสลิมส่วนรวม ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นตัวแทน หรือเป็นปากเสียงให้กับสังคมมุสลิมในกรณีเกิดการละเมิดหลักการทางศาสนาหรือผลประโยชน์ของมุสลิมรวมทั้งการสอดส่องดูแล หรือส่งสัญญาณเตือนไม่ให้เกิดการลิดรอนในประเด็นดังกล่าว

4. บทบาทในการเผยแพร่หลักการอิสลาม ได้แก่ การทำหน้าที่นำเสนอหลักการของอิสลามทั้งที่เกี่ยวข้องกับปัจเจกชนและสังคมส่วนรวมในลักษณะต่างๆ ได้แก่ ให้ความรู้โดยตรงในเรื่องศาสนา เช่น วิชาการปฏิบัติศาสนกิจ จริยธรรมอิสลาม กฎหมายอิสลาม ฯลฯ โน้มน้าวใจ หรือสอดแทรกลงในบทความ โดยอาจเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นกรณีที่ธนาคารโลกมีแนวโน้มจะยกเลิกระบบดอกเบี้ย เพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น หนังสือพิมพ์สามารถนำหลักการของอิสลามที่ห้ามเรื่องกิจการดอกเบี้ยมายืนยันให้เห็นสังขรณ์ของศาสนาที่ชี้ให้เห็นว่าดอกเบี้ยจะนำมาซึ่งความสูญสลาย ทั้งนี้เพื่อให้ชาวมุสลิมนำหลักการของศาสนาไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และสังคมส่วนรวม ตลอดจนเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอิสลามกับคนต่างศาสนาด้วย ซึ่งการเผยแพร่จะต้องใช้วิธีการที่ดี ไม่ยัดเยียดหรือบังคับ

5. บทบาทการสร้างเอกภาพในสังคม ได้แก่ การทำหน้าที่

- จัดปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากการมีแนวคิดทางศาสนาที่แตกต่างกันใน

หมุ่มุสลิมไทย

-สร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องความแตกต่างกันทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมกับบุคคลอื่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

-สร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลและวัฒนธรรมอิสลามให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่และชาวไทยมุสลิมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการปกครองที่สืบเนื่องจากความแตกต่างกันด้านศาสนาและวัฒนธรรม

6. บทบาทในการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันได้แก่การนำเสนอเนื้อหาและภาพที่ก่อให้เกิดความสุนทรีย์ทางอารมณ์และจรรโลงจิตใจ เช่น สารคดี วรรณกรรม บทกวี กีฬา การท่องเที่ยว ความงามของศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อหลักธรรมคำสอนของศาสนา คือ ไม่เสนอสิ่งมอมเมาไร้สาระ เช่น การพนัน ภาพโป๊เปลือย เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการเป็นเวทีในการแสดงออกแก่ผู้ที่มีความสามารถทางวรรณศิลป์ด้วย

7. บทบาทในการเป็นสื่อกลางสำหรับการลงโฆษณา ได้แก่การทำหน้าที่เผยแพร่สินค้าและบริการของชาวไทยมุสลิม เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบถึงสิ่งที่ตนเองสามารถอุปโภค บริโภคได้อีกทั้งเป็นการสนับสนุนธุรกิจการค้าของมุสลิมด้วยกันเอง อันจะช่วยส่งผลให้กิจการเหล่านั้นมีความมั่นคง